

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

.TEDENSKA • PRILOGA • SLOVENCA.

Leto VI

8. junija 1930

Štev. 23

Naša kraljica Marija s kraljevičem Andrejem

Hrvatje v vladi

Nikola Preka,
novi minister za soc. politiko in ljudsko
zdravje.

Dr. Ivan Shvegel,
minister brez portfelja.

Dr. Stanko Šibenik,
novi minister za kmetijstvo in agrarno
reformo.

Vsa država je gotovo z največjim zadovoljstvom pozdravila zadnjo rekonstrukcijo naše vlade, pri kateri so končno vstopili v kabinet še legitimni zastopniki hrvaških ljudskih mas. Tako predstavlja danes naša vlada v resnici vse tri sestavne dele Jugoslavije, s čimer je podana tudi vsa garancija, da se ji po tolikih peripetijah posreči popolnoma konsolidirati državo. Vsakega rodoljuba je zlasti še razveselila zadnja izjava g. ministra dr. Šibenika, s katero je nedvoumno označil idejne temelje vse rekonstruirane vlade in v kateri je med drugim dejal: »Le dober Hrvat, Srb in Slovenec more biti dober Jugoslovian... Prepričani smo, da daje šele zavarovano in zjamčeno srbstvo, hrvatstvo in slovenstvo pravo podlago za izgradnjo jugoslovanstva, ker šele te tri sestavine tvorijo jugoslovansko vsebino...« Novi minister dr. Shvegel, po rodu Slovenec, je graščak v Rečici pri Bledu.

Slovenska kulturna delavka v Južni Srbiji. Gdč. Minka Rožnikova, dobro znana širom Slovenije kot voditeljica nešteti gospodinskih tečajev, deluje sedaj že dalj časa v Južni Srbiji, Sandžaku in Črni gori. Povsod z največjim uspehom prireja gospodinske tečaje, pri katerih pa uči udeleženske tudi brati in pisati. Slika na desni nam kaže gdč. Rožnikovo na poti od vasi do vasi, slika na levi pa kaže udeleženske nekega njenega tečaja.

Na desni:

Ping-pong moštvo SK »Ilirije«, ki si je osvojilo prvenstvo Ljubljane. Ping-pong ali namizni tenis se je kot sport uveljavil pri nas šele v zadnjem času. Radi svoje enostavnosti si je pridobil veliko število prijateljev tako hitro, kakor doslej še nobena sportna panoga. Pri igranju te igre potrebujemo jako malo prostora, zato se je priljubil zlasti v rodbinah. Prvenstvo sveta in Evrope v ping-pongu imajo Madžari.

Zgoraj na desni: Dom in rodbina g. Fr. Naveršnika, posestnika in lesnega trgovca v Gornjem Doliču (župnija Sv. Florjana). Mož živi že od l. 1911. v srečnem zakonu s svojo ženo Marijo, ki mu je povila že 13 krepkih in pridnih otrok. Oče je dopolnil 50 let, mati pa komaj 38. Oče je bil lani tudi odlikovan.

Domžalska dekleta, ki so se udeleževale preteklo zimo in pomlad tamošnje gospodinjsko nadaljevalne šole.

Na desni: Josip Eberle, eden najuglednejših urarjev v Sloveniji, ki je slavil nedavno 50 letnico obstoja svoje znane urarske trgovine. Jubilantova trdka je izvršila pred kratkim tudi uro za dvorno čakalnico v Lescah,

Najmlajši in najstarejši župnik ljublj. škofije. Zgoraj na levi g. Ant. Vovk, župnik v Trzinu, star komaj 30 let, na desno od njega g. Jurij Rozman, star 84 let, župnik v Koprivju pri Trzinu, ki je odšel v zasluženi pokoj šele pred 3 tedni.

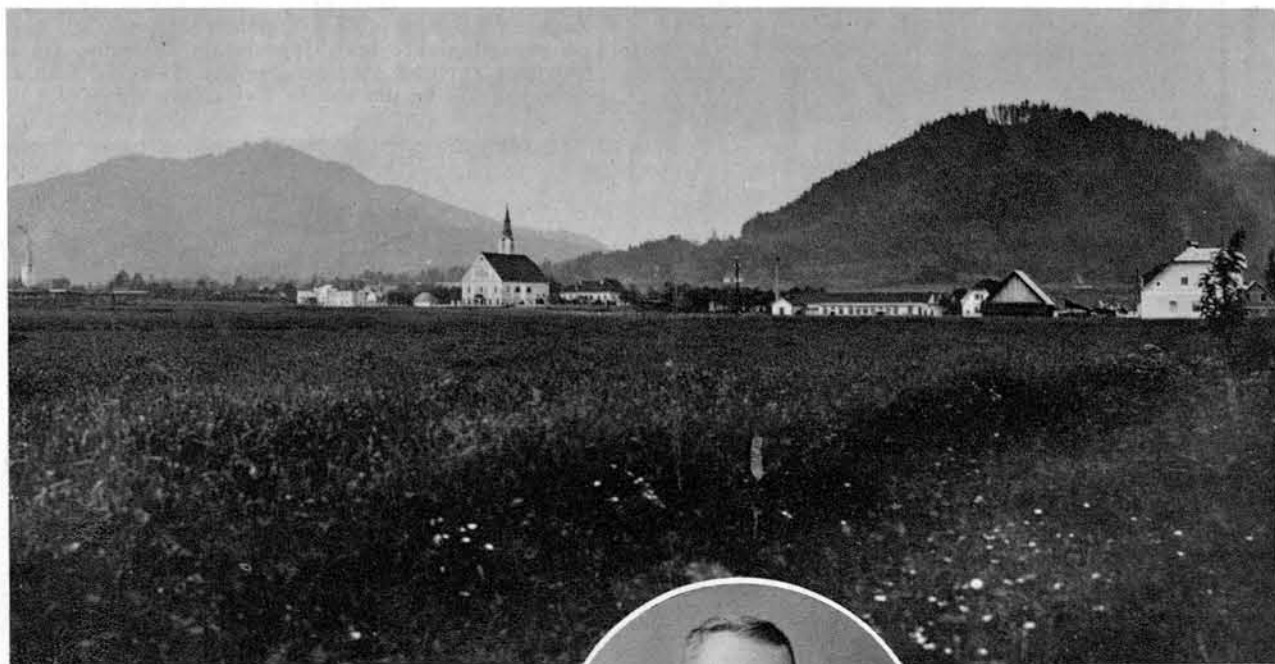
Popolnoma udomačene srnice na zooškem vrtu ljubljanske II. drž. gimnazije, ki vzbujajo zaradi svoje ljubeznivosti splošno pozornost. Foto V. Pišot.

Na levi: Gojenke gospodinjsko-kuharskega tečaja v Sodražici, ki se je vršil v tamošnji šoli pod vodstvom ge. Olge Vodopivecve.

Na desni: Pogled na Stražišče in šmartinsko cerkev, na desni v ozadju Šmarjetna gora, na levi Sv. Jošt.

Spodaj: Cerkev sv. Jošta, širom Slovenije znana božja pot, kjer je tudi dr. Krek prirejal svoje zgodovinske dijaške tečaje.

Spodaj na desni: Alojzij Šarec, župnik v Šmartnem pri Kranju, ki slavi 22. t. m. 25. letnico svojega župnikovanja v tej lepi fari.

Šmartno pri Kranju in njegov novi prosv. dom

Župnija obsega dele štirih političnih občin, namreč Stražišče, Sv. Jošt, Mavčiče in Kranj. Pri zadnjem ljudskem štetju je znašalo število prebivalcev 2700, od takrat pa se je to število še zelo pomnožilo. V vaseh Zgornje in Srednje Bitnje bivajo potomci nekdanjih naseljencev iz Bavarske. Prebivalci se pečajo s kmetijstvom, velika večina je pa delavcev po tovarnah. Znana je sitarska domača obrt v Stražišču in sosednjih vaseh. Konjsko žimo dobivajo iz raznih krajev sveta, največ iz Poljske in Rusije. Iz žime, ko se opere, sortira in tudi pobarva, se izdelujejo sita, ki se zopet razprodajajo skoro po celem svetu. Odkod in kdaj je prišla sem ta obrt, ni znano; najbrž iz Nemčije. Po vojni je začela ta obrt propadati, mlajši rod gre rajši v razne tovarne. Daleč naokrog slovi tudi spredena žima za žimnice, ki se izdeluje v Stražišču; tvrdka Jos. Knific se peča s to obrtjo in trgovino že sto let. Po vojni so nastale v župniji velike tekstilne tovarne. Zadržno življenje je v župniji zelo razvito, saj obstoji tu pet zadrug.

Župnija Šmartin pri Kranju je ena najstarejših na Gorenjskem. Že l. 1286. omenjajo zgodovinski viri Viljema iz Loke, »Guilelmus de Locke«, kot župnika; župnijo pa so že veliko prej ustanovili misijonarji, došli iz Ogleja. Njen obseg je bil prvotno veliko večji, kajti župnije Ovišje pri Podnartu, Mavčiče in Besnica so bile nekdanje podružnice šmartinske; tudi vasi Struževo, Okroglo in Žeje na levem bregu so spadale sem; še le za časa Jožefa II. so se priklopile župniji Naklo. Prvotno je stala župna cerkev ob Savi, blizu sedanje postaje Kranj; starejši ljudje še sedaj imenujejo ta kraj »stari Šmartin«. Ker je bila cerkev premajhna, so jo podrli in 1736 sezidali sedanjo cerkev pri Stražišču.

Slov. kat. izobraževalno društvo v Šmartnem pri Kranju je ustanovil g. kaplan V. Paulus leta 1902. Društvo je živelo, delovalo in se polagoma razširjalo. Največja ovira društvu je bila ta, da ni imelo lastnih in primernih prostorov. Zgledi drugih župnij so nas končno opogumili. O božiču 1927 je omenil g. župnik Al. Šarec, da bi pričeli s pripravami za novi dom, poleti 1928 je bil blagoslovljen vogelni kamen, dne 1. decembra 1929 je bil že novi dom odprt. letošnjo pomlad pa do konca dograjen, tako da se vrši prihodnjo nedeljo njegova slovesna blagoslovitev. Dom je v kras in ponos župniji in novo važno ognjišče ljudskoprosvetnega dela na Slovenskem.

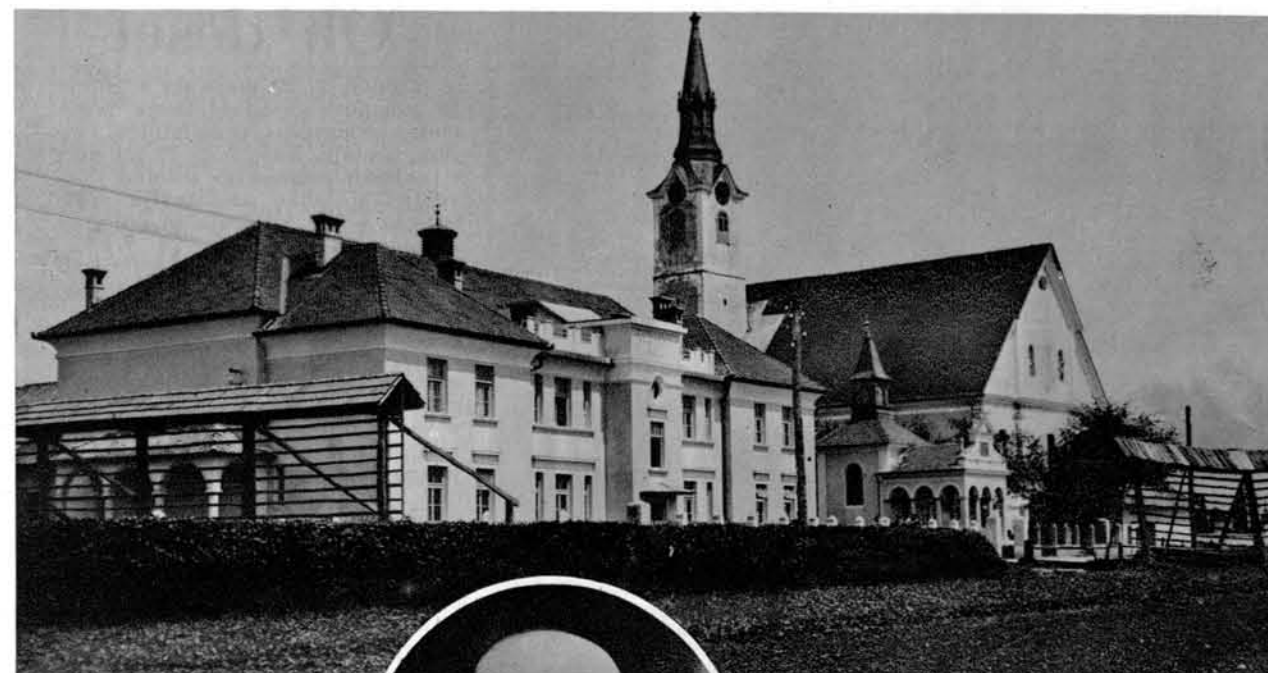
Odbor Prosvednega društva v Šmartnem pri Kranju, ki je zgradil novi monumentalni prosvetni dom. Spredaj sedijo od leve na desno: učiteljica Ang. Hafner, predsednik Miha Cegnar in blagajničarka D. Kodran, zadaj pa sedijo: pečovodja Fr. Korečič, kaplan in dejanski zgraditelj doma Fr. Urbanec ter tajnik in šolski upravitelj Fr. Keržič.

Kalvarija na poti iz Kranja v Stražišče, oziroma na Šmarjetno goro.

Zgoraj na desni: Šmartinska župna cerkev takoj po požaru dne 10. februarja 1922.

Na desni: Kulise odra v novem »Šmartinskem domu«, delo gledališkega mojstra Skružnyja.

Na levi: Novi »Šmartinski dom«, ki je eden najlepših v Sloveniji in ki bo slovesno blagoslovljen prihodnjo nedeljo. Ob tej priliki se bo vršil v Šmartnem tudi prosvetni dan za vso Gorenjsko.

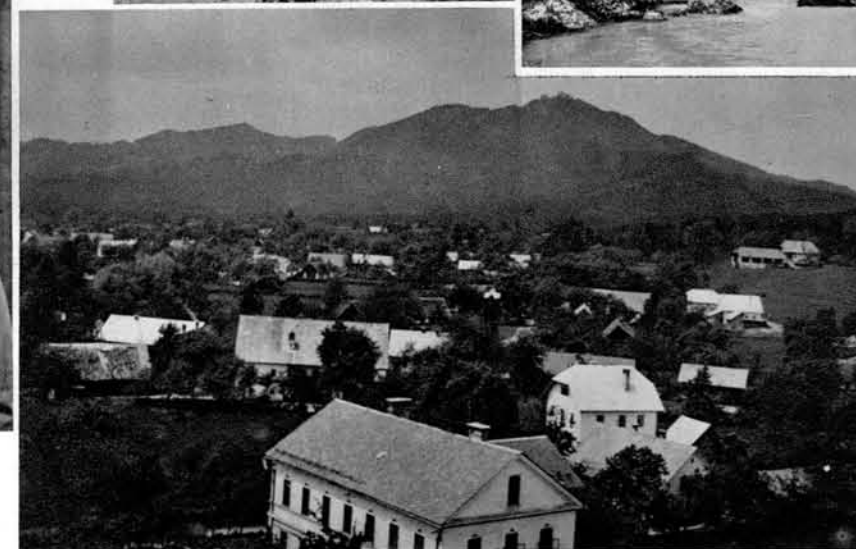
Spodaj: Sv. Jošt nad Kranjem od južnozahodne strani.

Spodaj na levi: Bašar Frant, župan stražiški, ki načeljuje občini že od l. 1921.

Sava v soteski Drulovka pri Kranju, ki pa spada še v šmartinsko faro.

Zgoraj na levi: Znameniti križ pod smreko pri Sv. Joštu.

Na levi: Pogled na Stražišče pri Kranju, ob sprednjem robu osnovna šola, v ozadju Sv. Jošt.

Prvo moštvo »Ilirije« nogometni prvak Slovenije s svojim trenerjem, g. Baarom v sredini.

Na desni: Mariborski »Rapid«, najstarejši mariborski nogometni klub, večletni okrožni prvak. Spodaj: Prireditveni odbor za proslavo desetletnice LNP. Spredaj pokal za zmagovalca v medmestnem turnirju, ki se vrši ob tej priložnosti. Pokal je dar mestne občine ljubljanske.

Na desni: Sportni sprevid ob priložnosti olimpijskega dne 15. aprila 1924, ki je bil doslej največja sportna manifestacija v Sloveniji. Spodaj: Prizor s tekom ob priložnosti jubilejnih slavnosti.

Spodaj: Upravni odbor LNP ob priložnosti desetletnice. Na sliki je videti predsednika M. Rybára (1), tajnika M. Kureta (2) in N. Buljevića, enega najzaslužnejših naših sportnih delavcev.

Ob deset-

V dneh od 29. maja do 1. junija je praznovala »Ljubljanska nogometna podzveža« desetletnico svojega obstoja. Kaj znači 10 let dela v najvišji nogometni instanci Slovenije, si lahko predstavljamo samo tisti, ki pozna življenje za kulisami nogometnih klubov.

Ko se je po končani vojni pričela zbirati mladina okoli klubov, ki so obstojali pred vojno (Ilirija, Slovan) se je takoj pojavila potreba po skupni organizaciji. Zato je na običnem zboru Ilirije sprožil g. Betetto misel, naj se ustanovi nekak forum, v katerem bi bili vključeni vsi klubi Slovenije. To se je zgodilo dne 27. februarja 1920 in dne 29. marca se je že vršil prvi medklubiški sestanek (Ilirija—Slovan—Sparta). Na sestanku je bil izvoljen tročlanski odbor sestojec iz Betetta ter dr. Berceta in Brančiča, ki sta bila tedaj že odbornika v JNZ v Zagrebu. To je bil prvi pripravljani odbor, ki je sestavil predloge za ustanovitev LNP in stopil v dogovor s takrat novoosnovanimi klubi v Celju in Mariboru. Med temi pripravljalnimi deli je pa JNZ izdelal osnovna pravila za vse snujoče se nogometne podzveze (Ljubljana, Zagreb, Sarajevo, Split, Beograd). Dne 24. aprila se je vršil petem prvi ustanovni občni zbor, ki si je izvolil odbor, sestojec iz gg. Juga, Betetta, Brančiča, Pretnarja, Logarja, Planinška, dr. Klorja, Rebeuška (Celje), Šepca in dr. Grossa (Maribor). Podzvezni kapetan je bil Pelan. Novo ustanovljena podzveža je imela 7 klubov, in sicer: Ilirija, Slovan, Sparta, Celje v Celju, Ra-

Pogled na igrišče »Ilirije« ob priložnosti jubilejnih prireditvev. Na levi: Evgen Betetto, organizator in ustanovitelj ljubljanske LNP. Betetto je eden naših najzaslužnejših sportnih delavcev in predvsem njegova zasluga je, da je danes naš sport na toliki višini.

letnici LNP

pid, Herta in Rote Elf, ki se je pozneje spremenila v Mariborski atletski klub. Zanimivo je, da zaradi takratne železničarske stavke ustanovljenemu običnemu zboru niso prisostvovali delegati iz Celja in Maribora. Takoj po ustanovnem zborovanju se je prijavilo še trinajst novih klubov, in sicer v Ljubljani: Primorje, Hermes, Jadran, LASK in Svoboda; v Celju: Atletik, SK Svoboda, Slavija in pa SK Vojnik (ta je bil pa kmalu razpuščen); v Ptuj: SK Ptuj; v Mariboru: I. SSK Maribor in SV Vesna; a v Kranju Sava (pozneje Triglav). Tajniško poročilo na prvem rednem glavnem zborovanju 27. II. 1921 navaja, da šteje LNP 20 klubov s 598 verificiranimi igralci, 876 izvršujočimi člani in 253 naraščalniki. Prvi občni zbor je razdelil Slovenijo sportno-upravno na ljubljansko, celjsko in mariborsko okrožje. Ta razdelitev je v veljavi še danes. Izmed sportnih delavcev, ki so v tej dobi vodili slovenski nogomet, bi predvsem omenili gg. Betetta, Buljevića, Juga (ta je bil 7 let predsednik), Jakliča (sedaj podpolkovnik) in finančnega svetnika Zajca. Sedaj predstojajo zvezi g. Miloš Ribar. Prvenstvo podzveze si je osvojila osemkrat SK Ilirija, dvakrat pa ASK Primorje. To je kratek pregled ogromnega dela, ki ga je izvršil LNP v Sloveniji. Vršijo ga z mravljično marljivostjo razni tajniki, med katerimi je omeniti Deržaja in Kureta. V jubilejnem letu šteje LNP 27 klubov članov in dva časna kluba člana s skupno 7.000 člani. Od teh je 1200 izvršujočih igralcev in okoli 800 naraščalnikov.

Moštvo ASK »Primorje«, ki je poleg »Ilirije« najboljši slovenski nogometni moštvo.

Na levi: Moštvo SK »Maribor«, ki je sedanjí mariborski okrožni prvak.

Spodaj: Moštvo SK »Slovan« v predvojnih letih. Razen »Ilirije« je »Slovan« edini naš klub, ki izvira še iz predvojne dobe.

Na levi: SK Celje, celjski okrožni prvak, ki je uvedel nogometni sport med tamošnjimi Slovenci.

Spodaj: Prizor s tekom ob priložnosti jubilejnih slavnosti.

Moštvo SK Ilirije iz l. 1920, ki si je prvo osvojilo podzvezno prvenstvo. Med njimi je videti popularne sportnike: dr. Tavčarja (1), Omana (2), Pelana (3), Vidmayerja (4) in Deržaja (5). Na desni: Ivan Kosec, svoječasní znani nogometni igralec, sedaj sportni referent »Slovenca« in »Ilustr. Slovenca«.

Spodaj: Zbirka znakov vseh slovenskih nogometnih klubov, ki so sploh uvedli svoje znake. V sredini je znak LNP.

rjava

temnozeleno

oranžna

modrozeleno

zelena

sepia

lila

temnolila

oranžna

violet

modra

rdeča

temnoolivna

rjava

Saarska pokrajina,
redne znamke s krasni-
mi pokrajinskimi pano-
ramami.

A. Derental:

14

Singapurska krasotica

Povest

Kate ga je dvomljivo pogledala. »Čula sem, da ste bili včeraj v onem zoprnem Malajskem gledališču, kamor noben beli človek ne gre. To so torej Vaši novi opraviči?«

»O, ta stari Raga-Matu, da bi ga strela! To bo njegovo olje!« si je dejal Rahmanov na tistem, na glas pa je odvrnil: »Tudi v to gledališče zahajajo podjetniki, ki iščejo umetnike in igralce. Tam sem poiskal nekega znanege ravnatelja... Menda je že čas, da se pobrigava za novo pogodbo! Ali pa Vi morda že imate na vidiku kak zaslužek?«

Kate se je nenadoma vzradostila. »Oh, George! Če je res tako, potem bom zelo, zelo vesela, da...«

»Česa boste veseli?«

Kate se je samo nasmehnila: »Tega Vam pa ne povem! Torej pridete danes zvečer?«

»Res ne vem, ali mi bo mogoče. Vsekakor pa se bom potrudil!«

Kate je Rahmanovu stisnila roko in jo zadržala v svoji roki trenutek dalj, kakor se to navadno stori. Njene plave oči so potemnele. Hotela je še nekaj povedati, a si je premislila in urno odšla. Rahmanov je gledal za njo, dokler se njena postava ni izgubila med množico. Potem je rekel rikši, naj ga popelje v botanični vrt. A s seboj ni bil bogvekakako zadovoljen.

Singapurski botanični vrt, eden največjih in najlepših na vsej zemeljski obli, se nahaja nekoliko kilometrov daleč iz mesta. Rikša je prožno, kakor mlad konjiček, tekla po belem od solnca razbeljenem prahu. Vo-

ziček je tako mehko tekla na svojih gumijevih kolesih, da je Rahmanov naravnost plaval v vročini in solčnih žarkih naprej. Bilo je strašno soparno. Iz jarkov med kokosovimi palmami na obeh straneh ceste je dišalo po plesnobi in vlagi kakor iz naše kmečke kleti. Onstran ograj se je videlo neznano listje tujih in čudnih rastlin. Tu pa tam so se sredi palmovega gaja pokazale livade z igrišči za tenis in nogomet. Angleži, tukajšnji gospodarji, so stanovali v hišah, ki so se zdele v to tropsko okolico prenesene naravnost iz londonskih predmestij. Poleg njih so čepale med grmovjem skrite bajte malajskih domačinov: iz bambusovega trsja spletene in z riževo slamo pokrite so bile prav tako uboge, kakor one, v katerih so sto in sto let poprej stanovali njih predniki.

Rikša je stekel skozi vrtna vrata in zdaj zadržal korak. Njegov, kakor kava rjava hrbet je potemnel od potu in se zdaj lesketal na solncu, kakor da bi bil z oljem namazan. A rikša sam ni bil niti upehan. Še vedno je tako prožno prestavljal do beder gole noge in vlekel voziček v hrib, ne da bi se moral najmanj napenjati. Glavni drevored, dvojna vrsta Rahmanovu neznanih, jako visokih dreves s sivimi debli, se je vzpenjal v klanec, vrhu katerega je bila s peskom in prodrom posuta planota. Tu je stala pod kokosovimi palmami kamenita klop. Odtod so se videli spodaj drugi drevoredi: raztezali so se v obliki pahljače na vse strani in bili zdaj popolnoma neobljudeni. Razen psov in tujcev v Singapuru ob tej uri nihče ne zapušča hiše. Zato je rikša odobrillno tlesnil z jezikom takoj, čim se je izza ovinka v drevoredu nenadoma prikazal drug voziček s Harum Čandano. Vzpodbudno je pomežiknil Rahmanovu in mu naznanil: »Čakala bova oba s tovarišem na sahila in lady tam spodaj. Sahib naj samo zažvižga, kadar naju bo rabil, pa bova takoj tu!« Nato je nemudoma stekel proč in odlekel tudi voziček. Sledil mu je tudi drugi rikša.